

ЩО ТАКЕ ПАТРОНАТ?

Патронат над дитиною – комплексна послуга, що передбачає тимчасовий догляд, виховання та реабілітацію дитини в сім'ї патронатного вихователя¹ на період подолання дитиною, батьками складних життєвих обставин та/або на період прийняття рішення про набуття дитиною статусу дитини-сироти чи дитини, позбавленої батьківського піклування, та визначення форми її влаштування.

ЮРИДИЧНИМИ ПІДСТАВАМИ ВСТАНОВЛЕННЯ ПАТРОНАТУ НАД ДИТИНОЮ та її влаштування до сім'ї патронатного вихователя є договір про патронат над дитиною між органом опіки та піклування, сім'єю патронатного вихователя та батьками дитини² (в разі влаштування дитини за їхньою згодою).

Основні підстави для прийняття органами опіки та піклування рішень щодо тимчасового влаштування дитини під патронат є:

- загроза життю та здоров'ю дитини;
- ухилення батьків від виконання батьківських обов'язків;
- виявлення покинутої чи знайденої дитини;
- заява дитини, яка досягла відповідного віку, про наявність обставин, які унеможливають проживання у власній родині;
- заява батьків, її законних представників у зв'язку зі складними життєвими обставинами чи тимчасовою неможливістю виконувати обов'язки з догляду та виховання дитини у зв'язку зі станом здоров'я батьків, законного представника дитини.

ПАТРОНАТНИЙ ВИХОВАТЕЛЬ здійснює свою професійну діяльність щодо догляду та виховання дітей в умовах своєї сім'ї, залучаючи до надання послуг в суботні, недільні дні та вечірні години добровільного помічника із числа членів сім'ї³. Залучення ще одного члена сім'ї обґрунтовується потребою гарантії у забезпеченні безпеки дитини; підтримки у виконанні певних обов'язків з догляду, особливо у разі влаштування одночасно декількох дітей, немовляти, дітей з особливими потребами тощо.

Патронатний вихователь є членом **МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМАНДИ** і свої дії щодо ведення випадку конкретної дитини узгоджує з відповідальними працівникам ССД, ЦСССДМ та іншими дотичними до ведення випадку спеціалістами.

Патронатним вихователем може бути повнолітня особа, яка є громадянином України, має вищу освіту, досвід виховання дітей, спільно з добровільним помічником пройшов/ла курси професійної підготовки за спеціальною програмою підготовки патронатних

¹ Патронатний вихователь – це працівник уповноваженого закладу (ЦСССДМ, ЦСПРД), який на договірній основі з органом опіки та піклування здійснює догляд, виховання дітей, тимчасово влаштованих у його сім'ю, та несе відповідальність за їх життя та здоров'я під час перебування під патронатом.

² Батьки дитини підписують договір в тому випадку, якщо дитина, влаштована до сім'ї патронатного вихователя за їх заявою, яку розглянув та задовольнив орган опіки та піклування.

³ Помічник патронатного вихователя - це один із членів подружжя (чоловік), який окрім основної професійної зайнятості, надає підтримуючі послуги з догляду та виховання дітей за цивільно-правовим договором.

Тренінг відбувається в рамках проекту «Сімейний патронат: запровадження кращої практики альтернативного догляду дітей, які тимчасово залишилися без батьківського піклування», що реалізується Партнерством «Кожній дитині» при підтримці Всесвітнього дитячого фонду (World Childhood Foundation)

вихователів⁴ та зі згоди всіх повнолітніх членів сім'ї, які проживають у помешканні, уклала договір про надання послуг патронату з відповідним органом опіки та піклування. Патронатний вихователь забезпечує належний догляд дитини, створює умови для її розвитку та соціально-психологічної реабілітації. Саме патронатному вихователю, перебуваючи поруч з дитиною практично цілодобово, найпростіше визначити як розвиток подій бачить власне сама дитина, що вона коментує про ті обставини, в яких проживала, як вона відноситься до членів родини, до біологічних батьків та які рішення відповідають найкращим її інтересам.

ТЕРМІН ПЕРЕБУВАННЯ В СІМ'Ї ПАТРОНАТНОГО ВИХОВАТЕЛЯ визначається потребами дитини та залежить від складності життєвих обставин, які спричинили влаштування дитини, але **не має перевищувати 3 місяці**. Практика показує, що в окремих випадках є потреба в подовженні термінів, але такі дії мають відбуватися тільки за рішенням органу опіки та піклування після перегляду справи дитини та її батьків, при цьому мають бути враховані психологічні особливості її розвитку та думка дитини, якщо вона досягла відповідного віку. На практиці запровадження послуг сімейного патронату **середній термін** перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя: від влаштування до реінтеграції чи постійного влаштування становить **3,5 місяці**.

Загальний термін перебування дитини в патронаті не повинен перевищувати 6 місяців.

ФІНАНСУВАННЯ ПОСЛУГ ПАТРОНАТУ НАД ДИТИНОЮ 2016-2018 рр. – субвенція державного бюджету місцевим бюджетам, з 2019 року створення та функціонування патронатних сімей здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету (району, міста, ОТГ). За надання послуг патронату нараховується соціальна допомога в розмірі двох прожиткових мінімумів для дитини відповідного віку на місяць на утримання влаштованої під патронат дитини.

ГРОШОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ за надану патронатним вихователем послугу: у період перебування дитини у сім'ї патронатного вихователя – 5-ть прожиткових мінімумів для працездатних осіб,

у період між влаштуванням дітей – 1,5 прожиткових мінімуми для працездатних осіб.

У разі перебування у сім'ї патронатного вихователя дітей віком до 1 року, малолітньої чи неповнолітньої вагітної, ВІЛ-інфікованої дитини та одночасно двох і більше дітей розмір грошового забезпечення збільшується на 10 відсотків за кожну дитину та категорію, проте сумарно не більше ніж на 50 відсотків.

⁴ Розроблені критерії відбору кандидатів, програма та тренінгова програма підготовки патронатних вихователів, яка пройшла апробацію в Київському міському ЦСССДМ.

Тренінг відбувається в рамках проекту «Сімейний патронат: запровадження кращої практики альтернативного догляду дітей, які тимчасово залишилися без батьківського піклування», що реалізується Партнерством «Кожній дитині» при підтримці Всесвітнього дитячого фонду (World Childhood Foundation)

ЕТАПИ НАДАННЯ ПОСЛУГИ ПАТРОНАТУ НАД ДИТИНОЮ

1

Виявлення дітей та сімей в СЖО - здійснюють вчителі, медики, соціальні працівники, інші члени громади

2

ОЦІНКА БЕЗПЕКИ ДИТИНИ

перевірка фактів, що свідчать про наявність небезпеки для дитини та нездатність батьків гарантувати безпеку дитині (дітям)

Здійснює група термінового реагування (представники служби у справах дітей, міліції, центру соціальних служб та медичний працівник).

Високий ступінь ризику

Негайне відібрання дитини та направлення до сім'ї патронатного вихователя

Середній ступінь ризику

Соціальний супровід, можлива пропозиція батькам скористатися послугами сімейного

Низький ступінь

Надання соціальних послуг підтримки сім'ї

3

ВЛАШТУВАННЯ ДИТИНИ ДО СІМ'Ї ПАТРОНАТНОГО ВИХОВATEЛЯ

Дослідження стану дитини спеціалістами центру соціальних служб, центру соціально-психологічної реабілітації, влаштування до сім'ї патронатного вихователя

4

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ПОТРЕБ ДИТИНИ ТА ЇЇ СІМ'Ї РОЗРОБКА ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПЛАНУ

Проводить тимчасова міждисциплінарна команда з ведення випадку у складі патронатного вихователя, психолога, спеціаліста служби у справах дітей, фахівця із соціальної роботи за місцем проживання дитини

5

ДОГЛЯД ТА ВИХОВАННЯ ДИТИНИ, СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ЇЇ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Забезпечує сім'я патронатного вихователя у співпраці з відповідними спеціалістами

ІНТЕНСИВНА ДОПОМОГА СІМ'Ї ЧИ ПОШУК НОВОЇ СІМ'Ї

Здійснюють працівник служби у справах дітей, фахівець із соціальної роботи, інші залучені спеціалісти

РЕЗУЛЬТАТ РОБОТИ З ВИПАДКОМ

А. ДИТИНА ПОВЕРНУТА ДО БІОЛОГІЧНОЇ РОДИНИ,
сім'я пододала складні життєві обставини, батьки здатні виховувати дитину

Б. ДИТИНА ВЛАШТОВАНА ДО НОВОЇ СІМ'Ї,
права дитини захищені

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ НЕОБХІДНО ЗІБРАТИ КАНДИДАТАМ У ПАТРОНАТНІ ВИХОВАТЕЛІ

- заява;
- копія свого паспорта та кандидата у помічники патронатного вихователя;
- довідка про склад сім'ї (форма № 3);
- копія диплома про вищу освіту;
- копія трудової книжки (за наявності);
- висновки про стан свого здоров'я та кандидата у помічники патронатного вихователя, складені за формою, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866 «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини»;
- довідки від нарколога, психіатра та фтизіатра, в т.ч. і для осіб, які проживають разом із кандидатом у патронатні вихователі;
- довідки про відсутність судимості, в т.ч. і у повнолітніх членів сім'ї, які проживають разом з кандидатом у патронатні вихователі;
- документ, що підтверджує право власності або користування житловим приміщенням;
- письмова згода на влаштування дітей до цієї сім'ї усіх повнолітніх членів сім'ї кандидата у патронатні вихователі, які проживають разом з ним, а також дітей, за умови досягнення ними віку, коли вони спроможні самостійно висловлювати свою думку.

КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ У ПАТРОНАТНІ ВИХОВАТЕЛІ

Патронатним вихователем може бути громадянин України, який має вищу освіту, позитивний досвід виховання дітей, відповідні житлові умови для надання послуг з догляду виховання та соціальної реабілітації дитини в своєму помешканні, добровільного помічника з числа повнолітніх членів сім'ї.

Патронатний виховатець не може поєднувати надання послуг патронату над дитиною з іншими видами діяльності, які перешкоджатимуть якісному виконанню умов договору про патронат над дитиною.

Патронатними вихователями не можуть бути особи, зазначені у статті 212 Сімейного кодексу України, а також особи, чиї діти були засуджені, перебувають/перебували у конфлікті з законом.

Що таке патронат?

Патронат над дитиною (далі – *патронат над дитиною*) – це професійна комплексна послуга, що передбачає тимчасовий догляд, виховання та реабілітацію дитини, яка опинилася у складних життєвих обставинах, потребує захисту, у сім'ї патронатного вихователя, та одночасне надання фахівцями соціальної сфери інтенсивних підтримуючих послуг сім'ї дитини для відновлення її здорового функціонування.

Яка мета патронату над дитиною?

Метою патронату є забезпечення права кожної дитини, яка опинилася в складних життєвих обставинах, виховуватися у сприятливому та безпечному сімейному середовищі шляхом відновлення здатності батьків (осіб, які їх замінюють) опікуватися дитиною та виховувати її, а в разі неможливості – вчинення заходів щодо захисту дитини та прийняття рішень

щодо її влаштування до постійної форми сімейного виховання, яка найбільше відповідає потребам дитини.

Чому ця послуга потрібна саме сьогодні?

Враховуючи нинішню ситуацію в Україні, послуга патронату над дитиною набуває ще більшої актуальності.

- ❖ **Що це дасть для дитини:** безпеку, догляд, виховання та реабілітацію дитини в умовах сім'ї, підтримане спілкування з рідними; а в разі неможливості повернення до біологічної родини – пошук для дитини нової сім'ї.
- ❖ **Що це дасть батькам дитини:** можливість усунути складні життєві обставини, вирішити наявні проблеми, отримати професійний соціальний супровід, що загалом сприятиме підвищенню батьківського потенціалу та воз'єднанню родини;
- ❖ **Що це дасть для України:** утвердить сімейні цінності, забезпечить умови для деінституалізації дітей, які через СЖО не можуть проживати у власних родин.

Хто такий патронатний вихователь?

Патронатний вихователь – особа, яка на професійній основі здійснює догляд, виховання і розвиток дитини/дітей, влаштованої/них в її сім'ю.

Діти яких категорій можуть бути влаштовані під патронат?

До сім'ї патронатного вихователя *можуть бути влаштовані* діти, які потрапили в складні життєві обставини, а саме:

- ❖ новонароджені діти, залишені в пологовому будинку, іншому закладі охорони здоров'я, або яких відмовилися забрати батьки чи інші родичі;
- ❖ підкинуті, знайдені діти;
- ❖ безпритульні діти;
- ❖ діти з сімей, в яких існує загроза їхньому життю та здоров'ю;
- ❖ діти, які зазнали насильства, жорстокого поводження;
- ❖ діти, батьки або особи, які їх заміняють, померли, безвісно відсутні;
- ❖ діти, переміщені із тимчасово окупованої території, або району проведення бойових дій в зоні АТО;
- ❖ інші діти, які за різних обставин певний час не можуть перебувати у власній сім'ї або їхні батьки чи особи, які їх заміняють, не можуть піклуватись про них.

Одночасно під патронат в одну сім'ю влаштовується виключно один випадок: діти (не залежно від їх кількості), які є братами-сестрами, або до влаштування під патронат проживали в одній родині.

Діти якого віку можуть бути влаштовані під патронат?

До сім'ї патронатних вихователів можуть бути влаштовані діти *віком від народження до 18 років*. Діти, старші 14 років, влаштовуються за їхньої власної згоди та згоди патронатних вихователів.

Хто може бути ініціатором влаштування дитини під патронат?

Ініціатором влаштування дитини під патронат можуть бути:

- батьки чи один із батьків дитини, яка опинилася в складних життєвих обставинах;
- сама дитина;
- соціальний працівник, який супроводжує сім'ю, що опинилася в складних життєвих обставинах;
- працівник служби у справах дітей;
- вчитель, шкільний соціальний педагог чи психолог, лікар, дільничний міліціонер, інший фахівець соціальної сфери;
- будь-який громадянин чи установа, які виявили дитину в складних життєвих обставинах.

Який термін перебування дитини в патронаті?

Оптимальний термін перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя визначається

відповідно до індивідуальних потреб дитини, виявлених обставин та їх впливу на стан дитини та не повинен перевищувати 3 місяців. В особливих випадках за рішенням органу опіки та піклування термін перебування під патронатом може бути подовжений, однак загалом не повинен бути більшим за 6 місяців.

Хто може стати патронатним вихователем?

- ❖ громадяни України віком від 35 до 60 років (для жінки) і від 35 до 65 років (для чоловіка), які перебувають у зареєстрованому шлюбі та проживають на спільній житловій площі;
- ❖ мають позитивний досвід виховання дітей;
- ❖ мають житло (власне, орендоване чи на правах користування);
- ❖ не мають судимості;
- ❖ стан здоров'я яких дозволяє забезпечувати догляд та виховання дітей;
- ❖ одна (один) з яких виконання обов'язків патронатного вихователя не поєднує з іншою трудовою діяльністю;
- ❖ зібрали та надали відповідний пакет документів, необхідний для кандидатів у патронатні вихователі;
- ❖ пройшли навчання та отримали довідку та рекомендації за результатами навчання за тренінговою Програмою підготовки сімей-кандидатів у патронатні вихователі.

Які основні завдання патронатних вихователів?

- ❖ забезпечення догляду, виховання, збереження життя та здоров'я дитини в період її перебування в патронатній сім'ї;
- ❖ соціально-педагогічна підтримка та сприяння медичній, психологічній і соціальній реабілітації дитини;
- ❖ створення умов для підтримки контактів дитини з її біологічними батьками, родичами, окрім випадків, коли це може завдати шкоди життю і здоров'ю дитини;
- ❖ підготовка дитини до повернення в біологічну сім'ю чи влаштування в іншу форму сімейного виховання.

Які права патронатних вихователів?

- ❖ брати участь в розробці договору про влаштування дитини у свою сім'ю та індивідуального плану захисту дитини;
- ❖ отримувати інформацію про стан здоров'я, психічний та фізичний розвиток дитини, яка влаштовується у сім'ю;
- ❖ визначати форми і методи виховання і розвитку дитини в межах повноважень, визначених договором про влаштування дитини;
- ❖ отримувати допомогу та консультації щодо догляду, виховання, розвитку дитини;
- ❖ на супервізію та професійну підтримку;
- ❖ представляти інтереси дитини у відповідних установах та організаціях в межах повноважень, визначених договором про влаштування дитини;
- ❖ звертатися до відповідних органів щодо вирішення питань, пов'язаних із забезпечення прав дитини, функціонування сім'ї;
- ❖ відмовити у влаштуванні в свою сім'ю дитини старше 14 років або у разі, якщо влаштування дитини може негативно вплинути на задоволення потреб інших дітей, в т.ч. власних;
- ❖ відпочивати у місці й у період оздоровлення влаштованих і біологічних дітей;
- ❖ отримувати пільги передбачені чинним законодавством.

Які обов'язки патронатних вихователів?

- ❖ нести персональну відповідальність за життя та збереження здоров'я дитини, тимчасово влаштованої до сім'ї патронатного вихователя, її фізичний та психічний стан;

- ❖ дотримуватися конфіденційності інформації про дитину та її батьків, що може завдати шкоди дитині та її сім'ї;
- ❖ дотримуватися вимог договору про влаштування дитини.

Чим послуга патронату над дитиною відрізняється від прийомної сім'ї, ДБСТ?

	Прийомна сім'я та ДБСТ	Сімейний патронат
Отримувачі послуг	Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування	Діти, які опинилися в СЖО, та їхні сім'ї; діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, сім'ї до яких вони влаштовані
Мета влаштування дитини	Забезпечення виховання дитини в умовах сім'ї	Забезпечення догляду, виховання, реабілітації дитини в період подолання її сім'єю СЖО, або пошуку найбільш оптимальної форми постійного влаштування дитини та захист її прав
Підстави для влаштування дітей	Рішення органу опіки	Рішення органу опіки на підставі звернення дитини, батьків та/або за результатами оцінки безпеки, оцінки потреб дитини
Права та обов'язки	Майже прирівняні до опікунів	Визначаються рішенням органу опіки та піклування щодо кожної дитини і поділяються між біологічними батьками, патронатним вихователем та уповноваженим закладом
Хто може створити	Одна особа прийомну сім'ю	Сім'я, один із членів якої надає послуги патронату не поєднуючи з іншою трудовою діяльністю
Термін влаштування дитини	Залежно від потреб, необмежений в часі до повноліття дитини	Залежно від потреб дитини, до 3-х, максимум до 6 місяців
Фінансування на дитину	2 прожиткових мінімуми відповідно до віку дитини	2 прожиткових мінімуми відповідно до віку дитини в період її перебування в патронаті
Оплата праці, винагорода	35% від виплат на утримання дітей	Достойний рівень грошової винагороди за надання послуги патронату над дитиною
Соціальна підтримка діяльності	1 працівник супроводжує 10 ПС	Працівники-практики, залучені до міждисциплінарної команди ведення справи влаштованих під патронат дітей

Яку підтримку будуть отримувати патронатні вихователі?

Патронатні вихователі отримують оплату (грошову винагороду) за надання послуг та кошти на утримання дітей відповідно до їхнього віку та кількості.

Соціальна допомога на утримання влаштованих дітей виплачується у розмірі двох прожиткових мінімумів на дитину відповідного віку за кожен місяць її перебування.